

Autor: Karel Veliký

Prosinec 1937: *Bagatelles pour un massacre* (Maličkosti k vraždění);

listopad 1938: *Škola mrtvol* [L'École des cadavres];

únor 1941: *Les Beaux Draps* (Pěkná brynda).

Tři zápalné literární granáty, které zažehly už tak přehřáté ovzduší. První dva události jasnozřivě předjímaly, třetí je uchopoval. Odpálil je Louis-Ferdinand Céline, Mistr Slova, který si dobyl velké jméno už v roce 1932, kdy mu vyšel román *Cesta na kraj noci* neboli „putování bídou lidské existence v rozvinuté kapitalistické společnosti“. Rudí v něm proto chtěli vidět svého člověka, přivlastnit si dalšího spisovatele, takže Elsa Trioletová („Trioletka“ rozená Kaganová), přítelkyně Aragona, knížku rychle přeložila do ruštiny.

A v Sovětském svazu „Cesta“ opravdu jistého úspěchu dosáhla, což autoru vyneslo pozvání do této země, vyvolávající na Západě obavy, strach až hrůzu. Céline přijal, „komunistickým rájem“ se však okouzlit nedal. A po svém ho prohlédli i tovaryšči. Trockij upozornil, že hrdina „Cesty“, cynik Bardamu, postrádá jakoukoli naději, se kterou je každá pozitivní vzpoura

spjatá. Gorkij pak na prvním sjezdu sovětských spisovatelů konstatoval, že Bardamu, autorovo zřejmé alter ego, je ve svém zoufalém nihilismu „...zcela zralý k přijetí fašismu“.

Ve *Smrti na úvěr* z roku 1936, kde autor líčí své dětství a dospívání, tedy východisko onoho „putování na kraj noci“, zašel Céline ještě dál. Už v názvu dospěl k maximálnímu zhuštění výrazu oněch těsných rodinných poměrů, v nichž vyrůstal, coby „důstojné mizérie, ve které životem splácíme vysvobozující smrt“. Výše jmenované pamflety, vybočující z jinak autobiografické románové linie „Cesty“, „Smrti“ (před válkou), „Féerie“ a německé trilogie (po válce), si tak můžeme vykládat jako povzbuzující lék na tuto mizérii, za zběsilý (furiosus) pokus o vyšinutí z ní. Však je nám také poprvé průvodcem sám Ferdinand! A z literárního díla je nelze vyjímát, už proto, že jejich zlobně intenzivním a sarkastickým stylem hraje Céline i po válce, třeba ve *Skočné*: „...a nebylo to nic ve srovnání s hrůzami, který teprv uvidíte..., kdepak, vemte si třeba ten románek, co ho má vaše bílá posluhovačka s pošťákem, černochem... krev potlačená, krev dominantní!...je rozdáno!...nechte slovným hlavám státu jejich monopol na Prázdnou...! Mohl jsem říct se žlutým pošťákem, žlutá má ještě víc navrch! O tomhle totiž naše knížata nikdy nemluví, pohlcený a popletený těma svýma užvaněnýma kydama...“

Tvrdíme tedy, že *Školu mrtvol* lze vyčíst už z „Cesty“, stejně jako bez „Maličkostí“ a „Bryndy“ by *Skočná s Féerii pro jindy* zněly jinak. A poukazujeme tak na nerovnováhu, kdy jedna část díla je poválečnými určovateli mínění obdivována, chválena a široce zkoumána, zatímco druhá zcela odsuzována a zavržována. Jistě, můžeme v něm, v autorském díle, rozlišovat třeba existenciální, rasistické a katastrofické období, avšak Céline byl vždy nedělitelně sám sebou, také když psal syžet pro balet takřka pohádkový (*Scandale aux abysses*), a to zrovna když redigoval *Školu mrtvol*. Že po válce, po pronásledování, věznění, soudech, ztrátě občanských práv a nepřízni davu, zakázal jejich další vydávání, naprosto neznamená, že by je pokládal za nezdařené, cizí svému odkazu. Nejsou omylem autorským, nýbrž dějinným a osobním. V *Severu* Céline sarkasticky vysvětluje:

Koukám na malou Esther Loyolovou (= Anne Franková), celej svět jí leží u nohou a zapřísahá ji a prosí, aby laskavě ulehla do některé ze svatých kapliček... že už Holýwúút se svejma miliardama zařídí zbytek, třicet pět „superprodukcí“...

Pokud jde o mansardy a o to, že vás honěj po střechách a všude je to samej fízl, to jsme si zkusili taky...no jo! jenže nám to na rozdíl od ní vůbec nic nevyneslo! přísámbůh že ne! kdepak!...ani svatou kapličku ani pohádkový smlouvy...

Moje plemeno, moji bratři jsou služebnej lid... Esther je z těch, co rozkazujou... měli mi už v kolíbce říct: „hochu, jsi ze stejného vrhu jako lokajové, buď skromnej, podlízavej, a hlavně se nikdy nestarej o to, co se děje u panského stolu!“ to bych se ve čtrnáctým pěkně zdekoval a držel bych klapačku...akorát bych říkal jo!jo! jo!...

Ve čtyřicátým bych utek s ostatníma a „zapojil se“ mezi „hrdiny“.

A po zdařile provedeném kotrmelci, jakmile by historici zaujali správněj postoj...neopomenul bych každých čtrnáct dní dodat svůj překrásný článek... „Ach, malá Estherka Loyolová!“ dostal bych Nobelovu cenu, byl bych pracháč, celem svět by mě obdivoval... „jsme hrdí, že máme ve Francii takového ctitele malé Esther!“ mý nebohý rodiče mi to neřekli, když byl ještě čas, v kolíbce, v Courbevoie, na Rampe-du-Pont...

„Nebud' tak umanutej! O jistých věcech nesmíš vypustit nikdy ani slovo!“

Kdybych vyklidil pole s ostatníma, s veškerým služebným plebsem, a kdybych s nima vyřvával, pak za těch dvacet let, všechno by šlo jak po másle!... to bych měl potom plný právo, a pěkně ministerstvo, nobelovka a akademie... (str. 208)

V odpovědi na věnování Rogera Nimiera je Céline podstatně stručnější: „...nevím, jestli mě tam, kde jsem teď, dostala má ‚svoboda‘ neboli můj ‚duch‘, ale spíš to podle mě bude moje blbost.“ (Ono věnování, vepsané v Nimierovy *Les Epées* /Meče, 1948/ totiž zní: Četaři Destouchesovi, který dnes platí za třicet let ducha a svobody, v úctě kavalerista 2. třídy Roger Nimier. Únor 49.)

Nuže, „maličkosti, mrtvoly a brynda“ jsou radikálně protižidovské. A jako takové byly zakázány ještě před válkou, za třetí republiky. V květnu 1939, tři týdny po přijetí Marchandeaova „protirasistického zákona“, stáhl Célinův nakladatel Denoël „Maličkosti“ z prodeje (v knihkupectvích se objevily znovu až ve dvačtyřicátém). Stažena byla záhy i „Škola“, neboť dva muži autora zažalovali, že je nepravdivě označuje za Židy. Případ prvního uraženého skončil mimosoudním řešením – Célinovou omluvou, druhému muži soud přiznal odškodné, nakladatele s autorem pokutoval a vyzval je k vyřazení publikace z prodeje, dokud dotyčné místo nebude opraveno. (Byl onen druhý *monsieur* vyslán a placen Židy? Céline si to každopádně myslel...) Takto se spolu s „Maličkostmi“ i „Škola“ na pulty vrátila až ve dvačtyřicátém. A také ona pak byla doplněna o několik ilustrací a Célinovou předmluvou, v níž za klad knihy mj. prohlašuje, že „byla odmítnuta celým francouzským tiskem (včetně toho antisemitského)“ jako odpad, obscénnost, se kterou „je záhodno zacházet pinzetou a tichem“.

„Pěknou bryndu“ nakladatel Denoël zveřejnil ve své Nové francouzské edici, kde už vyšly tituly jako *Comment reconnaître le Juifs* (Jak rozpoznat Žida) Georgese Montadona a Rebatetův *Les Juifs en France: Les tribus du cinéma et du théâtre* (Židi ve Francii: filmové a divadelní klany). Ve Vichy, v Němci neobsazené části Francie, „Bryndu“ v prosinci téhož roku (tedy v jednačtyřicátém) rovněž zakázali: neshodovala se s tamní propagandou „Nového Francouze“. Naproti tomu jiný pamflet *Mea culpa*, v němž Céline popisuje své (převážně) záporné dojmy z cesty do SSSR, ke „klaté Trojici“ nikdy nepatřil a nepatří – však je také součástí třetího svazku poválečných Célinových sebraných spisů u Gallimarda...

Céline: maličkosti, mrtvoly a brynda | 4

Má to pokračování